

Presentation of Clean Sport Development Model in Iran by Method (ISM)

Afshin Sharifi¹ , Shahab Bahrami² , Hasan Safikhani³

1. Department of sport management, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran. E-mail: Sharifi_A@yahoo.com
2. Corresponding Author, Department of Sports Management, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran. E-mail: bahramishahab1990@gmail.com
3. Department of Sports Management, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran. E-mail: Safikhani_H@yahoo.com

Article Info	ABSTRACT
<p>Article type: Research Article</p> <p>Article history: Received: 20 February 2020 Received in revised form: 12 November 2020 Accepted: 9 February 2021 Published online: 16 September 2022</p> <p>Keywords: <i>clean sport, doping, interpretive structure, modeling</i></p>	<p>Introduction: The purpose of this study was to identify and model the most important factor of pure sport development model in Iran with interpretive structural modeling approach.</p> <p>Methods: The purpose of this study was applied and in terms of data collection, it was a field research. With regard to the main purpose, the research method was qualitative (foundation data theory). The statistical population in this study includes experts in the field of sport management. Using purposive sampling and theoretical saturation technique, key informants (including 17 experts in the field of sport management with focus groups (to It was done and the components and factors of pure sport development model were identified in Iran and then interpretive structural modeling was used as one of the consensus methods.</p> <p>Results: The results showed that the factors of cultural factors, skills and motivation with power High influence, individual and organizational factors, moral consequence, and societal consequences with subordinate power The above and the managerial and structural factors have high influence and dependency, so the framework of Clean Sport Development Model in Iran provides a deeper understanding and broader perspective to the researchers and extends the scope of Clean Sport Development Model in Iran to a specialized field.</p> <p>Conclusion: The present study suggests that the framework presented is based on a global philosophy and values, and it seems that the use of pure sport development in sport seems to give rise to some ethical principles and values during implementation. Emphasize and implement sports activities.</p>

Cite this article: Sharifi, A., Bahrami, Sh., & Safikhani, H. (2022). Presentation of Clean Sport Development Model in Iran by Method (ISM). *Sport Management Journal*, 14 (2), 77-91.
DOI: <http://doi.org/10.22059/JSM.2021.298760.2420>

Extended Abstract

Introduction

Today, sport is known as one of the important international topics. Considering the important and key scope of sports at the international level, there is a need for different aspects of sports to be fully coordinated for the cultural and social development of societies. In other words, positive functions are always expected from sports at the community level. In order to improve the impact of sports on society, it is necessary to remove all negative and undesirable features from sports. In other words, cleaning sports from illegal activities and enriching it with ethical behaviors can lead to the impact of sports on society. This issue has caused clean sports to be a concern for the true and caring guardians of sports. Clean sport refers to a situation in which sports activities are followed in accordance with the values of sports. In other words, observing the principles and values of every sport, paying attention to and observing the rules, and observing justice are all indicators that provide the path for the development of clean sports. On the other hand, one of the key issues in the field of sports is the spirit of bravery. Paying attention to the spirit of wrestling as an important issue in the country's sports has always been considered. For a long time, Islamic culture and education have ruled over the spirit of the country's sports and the character of wrestlers, and the spirit of wrestling has been in line with Islamic moral teachings.

Methods

The current research was of the type of field research in terms of practical purpose and in terms of data collection method. Considering the main goal, the research method was qualitative method (foundational data theory). In order to implement the foundational data theory, the emergent approach was used according to Glaser's (1993) model. The statistical population in this research includes experts in the field of sports management. Using the purposeful sampling method and the theoretical saturation technique, key informants (including 17 experts in the field of sports management) have been selected to identify the framework of the clean sports development model in Iran, and a semi-structured interview was conducted with them and the components factors and factors for the development of clean sports in Iran were identified.

Results

Interpretive structural modeling is an evolutionary learning process that deals with the relationship between the concepts of a problem through the interpretation of the opinions of a group of experts and creates a comprehensive structure of a complex set of concepts, and in addition to specifying the priority and delay of elements influencing each other, it determines the direction and intensity of the relationship between the elements of a complex set in a hierarchical structure. The results of the research showed that the factors of using cultural factors, skills and motivation have high influence, individual and organizational factors, moral consequences and social consequences. They have high dependence power and managerial factors and structural factors have high influence and dependence power. Therefore, the framework of the clean sports development model in Iran provides researchers with a deeper understanding and a wider perspective, and it expands the framework of the clean sports development model in Iran to a specialized field. The following study suggests that the presented framework is

based on philosophy and global values. And it seems that taking advantage of the development of clean sports in sports causes some principles and moral values to be emphasized and implemented during the implementation of sports activities.

Conclusion

Clean sports as a concern should exist in all areas of sports so that all areas of sports can be cleaned. The importance of the development of clean sports has caused Richardson and Fletcher (2020) to point out that the improvement of clean sports can pave the way for the growth and development of sports and turn the sports environment into a suitable and ideal environment in social and cultural fields. The development of sports has caused it to leave favorable economic effects on its environment. Although the improvement of the economic status of sports has brought countless benefits, this growth and development has caused social, moral and sports problems, which has been able to undermine the credibility of sports in the first step. The spread of sports and the influence of some negative attitudes and behavior in sports have caused the development of clean sports as a concern and concern for researchers. Therefore, the present research tried to provide a model for the development of clean sports by using interpretive structural modeling. Examination of the research results shows that in order to develop clean sports, attention should be paid to skills, motivation, cultural, structural, managerial, ethical, individual-organizational and social issues. In this part, according to the results obtained from this research, practical suggestions for the development of clean sports are presented as follows. Sufficient supervision by sports federations is suggested for the more consistent implementation of clean sports programs in all sports levels of the country. Be done. It is also suggested that the National Olympic Committee and the Ministry of Sports, in addition to increasing the amount of budgets and current credits and equipment in sports, allocate and hand over budgets and credits independently to the sports medicine federation in accordance with the existing standards for the development and expansion of clean sports in the country. be paid It is suggested that the necessary efforts should be made to create a database in sports federations in order to organize and employ experts in various sports fields, including experts, coaches, referees, and athletes in promoting clean sports. It is suggested that the sports federation establish a pure sports academy in order to train and improve and evaluate the knowledge of managers, experts, coaches, referees and athletes.

Ethical Considerations

Compliance with ethical guidelines:

Funding: No financial resources were used in this research.

Authors' contribution: All authors have jointly participated in the research.

Conflict of interest: This research has no conflict of interest.

Acknowledgments: We are grateful to all those who helped us in this research.

مدیریت ورزشی

ارائه مدل توسعه ورزشی پاک در ایران با روش (ISM)

افشین شریفی^۱، شهاب بهرامی^۲، حسن صفی خانی^۳

۱. گروه مدیریت ورزشی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: Sharifi_A@yahoo.com

۲. نویسنده مسؤل، گروه مدیریت ورزشی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران رایانامه: bahramishahab1990@gmail.com

۳. گروه مدیریت ورزشی، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران. رایانامه: Safikhani_H@yahoo.com

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: مقاله پژوهشی	مقدمه: هدف این پژوهش شناسایی و مدل‌سازی مهم‌ترین عامل مدل توسعه ورزشی پاک در ایران با رویکرد مدل‌سازی ساختاری تفسیری بود.
تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۲/۱۱	روش پژوهش: پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های میدانی بود. با عنایت به هدف اصلی، روش انجام پژوهش روش کیفی (نظریه داده‌بنیاد) بود. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان حوزه مدیریت ورزشی است. با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری، آگاهی‌دهندگان کلیدی (شامل ۱۷ نفر از خبرگان حوزه مدیریت ورزشی) برای شناسایی چارچوب مدل توسعه ورزشی پاک در ایران انتخاب شده‌اند و با آنها مصاحبه نیمه‌ساختارمند به عمل آمد و مؤلفه‌ها و عوامل مدل توسعه ورزشی پاک در ایران شناسایی شد.
تاریخ بازنگری: ۱۳۹۹/۸/۲۲	یافته‌ها: نتایج نشان داد که عوامل استفاده از عوامل فرهنگی، مهارت‌ها و انگیزش دارای قدرت نفوذ بالا، عوامل فردی و سازمانی، پیامد اخلاقی و پیامدهای اجتماعی دارای قدرت وابستگی بالا و عوامل مدیریتی و عوامل ساختاری دارای قدرت نفوذ و وابستگی بالایی هستند. بنابراین چارچوب مدل توسعه ورزشی پاک در ایران، درکی عمیق‌تر و دیدگاهی وسیع‌تر در اختیار محققان قرار می‌دهد و چارچوب مدل توسعه ورزشی پاک در ایران را به زمینه تخصصی وسعت می‌بخشد.
تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۱	نتیجه‌گیری: مطالعه پیش‌رو مطرح می‌کند که چارچوب ارائه‌شده براساس فلسفه و ارزش‌های جهانی بنا نهاده شده است و به نظر می‌رسد بهره‌گیری از توسعه ورزشی پاک در ورزش سبب می‌شود تا برخی اصول و ارزش‌های اخلاقی طی اجرایی کردن فعالیت‌های ورزشی مورد تأکید قرار گیرد و اجرایی شود.
تاریخ انتشار: ۱۴۰۱/۰۶/۲۵	
کلیدواژه‌ها: دوپینگ، ساختاری تفسیری، مدلسازی، ورزش پاک	

استناد: شریفی، افشین؛ بهرامی، شهاب؛ و صفی خانی، حسن (۱۴۰۱). ارائه مدل توسعه ورزشی پاک در ایران با روش ISM. نشریه مدیریت ورزشی، (۲)، ۱۴(۲)،

۷۷-۹۱.

DOI: <http://doi.org/10.22059/JSM.2021.298760.2420>

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه تهران، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی.

مقدمه

امروزه ورزش به‌عنوان یکی از مباحث مهم بین‌المللی مشخص است. با توجه به گستردگی مهم و کلیدی ورزش در سطح بین‌المللی، نیاز است تا ابعاد مختلف ورزش در جهت توسعه فرهنگی و اجتماعی جوامع کاملاً هماهنگ باشد. به‌عبارتی همواره انتظار کارکردهای مثبت از ورزش در سطح جامعه است (ریچاردسون^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). به‌منظور بهبود وضعیت تأثیرگذاری ورزش بر جامعه نیاز است تا ورزش از تمامی ویژگی‌های منفی و نامطلوب پاک شود. به‌عبارتی پاکسازی ورزش از فعالیت‌های غیرقانونی و غنی‌سازی آن بر رفتارهای اخلاقی می‌تواند به تأثیرگذاری ورزش بر جامعه منجر شود. این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان یک نگرانی و دغدغه همواره مورد متولیان واقعی و دلسوز ورزش قرار گیرد (مورتیور^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). ورزش پاک اشاره به وضعیتی دارد که در آن فعالیت‌های ورزشی مطابق با ارزش‌های ورزش دنبال شود. به‌عبارتی رعایت اصول و ارزش‌های هر ورزش، توجه و رعایت قوانین و رعایت عدالت همگی از شاخص‌هایی هستند که مسیر توسعه ورزش پاک را فراهم می‌کند (لازاروس^۳ و همکاران، ۲۰۱۹). از طرفی یکی از مسائل کلیدی در حوزه ورزش، روح پهلوانی است. توجه به روح پهلوانی به‌عنوان یک مسئله مهم در ورزش کشور همواره مورد توجه بوده است. از دیرباز فرهنگ و تربیت اسلامی بر روح ورزش کشور و منش پهلوانان حاکم بوده و روحیه پهلوانی با تعالیم اخلاقی اسلامی در یک راستا بوده‌اند، همین رمز جاودانگی پهلوانانی مانند پوریای ولی و مرحوم تختی بوده است (رضایی‌نیا، ۱۳۹۱).

وجود ناپاکی در رویدادهای ورزشی مختلفی گزارش شده است. دوپینگ برخی ورزشکاران رشته وزنه‌برداری رومانی در المپیک ۲۰۱۲ لندن (مانیگ^۴، ۲۰۱۴)، تبانی چند تیم بدمینتون در المپیک ۲۰۱۲ لندن (بیسولی^۵؛ ۲۰۱۹)، وجود شرط‌بندی‌های گسترده در ورزش‌های کریکت، اسب‌سواری و گلف در انگلستان (اسپین^۶ و همکاران، ۲۰۰۹)، فساد مالی در برخی فدراسیون‌های بین‌المللی از جمله فدراسیون بوکس و فوتبال (نوسو^۷ و همکاران، ۲۰۱۶) نمونه‌هایی از ناپاکی‌ها در ورزش است که امروزه در حال گسترش است. در مسیر بهبود ورزش پاک نیاز است تا علاوه بر اینکه برخی ویژگی‌ها بارز شود، برخی رفتارها نیز به‌صورت کاملاً مشخص از بین رود (واسونگ^۸؛ ۲۰۰۸). دوپینگ به‌عنوان یک عارضه منفی باید به‌صورت کامل از ورزش برچیده شود تا بتوان مسیر رشد و تعالی ورزش را فراهم کرد (لازاروس و همکاران، ۲۰۱۹). ورزش از جنبه‌های مختلفی، زندگی فردی و اجتماعی انسان را تحت تأثیر قرار داده و در مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی بسیاری از مردم را به شیوه‌های گوناگون درگیر خود ساخته است. در بحث اخلاق کاربردی، یکی از مباحث بسیار مهم اخلاق ورزشی است. در این مقوله، موضوعات مختلفی ارزیابی می‌شوند، که یکی از موضوعات چالشی، دوپینگ یا استفاده از موارد و روش‌های نادرست نیرواست. امروزه علاوه بر دوپینگ دارویی، دوپینگ ژنتیکی و خونی نیز مطرح شده‌اند و استفاده از دوپینگ به‌نحو فزاینده‌ای، افراد، سازمان‌ها، کشورها و مجامع ورزشی را درگیر خودش ساخته است (حاجی‌زاده، ۱۳۹۲). امروزه استفاده نادرست از داروها به معضل پیچیده‌ای تبدیل شده است. دوپینگ، تنها سوء‌مصرف مواد دارویی نیست، بلکه با جنبه‌های مختلف فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی و ... ارتباط دارد. استفاده از مواد و روش‌های غیرمجاز، عملی غیراخلاقی و مغایر با رقابت شرافتمندانه است و در عین حال که ارزش‌ها را بر هم می‌زند، ممکن است سلامت ورزشکاران را نیز به خطر اندازد (مورتان^۹؛ ۲۰۰۳).

نصرت‌پور و مازندرانی (۱۳۹۵) پی بردند که ۸۸ درصد ورزشکاران رشته پرورش اندام از مکمل‌های ورزشی و ۷۶ درصد از ورزشکاران رشته کشتی مبادرت به مصرف مکمل‌های ورزشی کرده بودند، همچنین میزان آگاهی ورزشکاران رشته بدنسازی به‌طور معناداری از ورزشکاران رشته کشتی بالاتر بود و بیش از ۹۴ درصد افراد مصرف مکمل‌ها را برای کسب موفقیت ورزشی ضروری دانستند. از آنجا که

1- Richardson

2- Mortimer

3- Lazuras

4- Maennig

5- Bissoli

6- Spann

7- Nwosu

8- Wassong

9- Mottram

درصد زیادی از ورزشکاران به‌ویژه مردان، سابقه مصرف مکمل غذایی داشتند، لازم است آموزش‌های روزآمد در خصوص علائم و عوارض جانبی مصرف این مکمل‌ها به ورزشکاران ارائه داده شود (نصرت پور و همکاران، ۱۳۹۵). دونکان^۱ و همکاران (۲۰۱۸) پی بردند که برخی مسائل فرهنگی نقش اساسی در عدم استفاده ورزشکاران از مواد نیروزا دارد. کبیری^۲ و همکاران (۲۰۱۸) به این نتیجه رسیدند که مصرف مواد نیروزای در میان ورزشکاران به خاطر ضعف‌های فرهنگی و اجتماعی است. لرو^۳ و همکاران (۲۰۰۴) پس از بررسی‌های خود پی بردند که ۴ درصد شرکت‌کنندگان اظهار کردند که حداقل یک بار در طول زندگی خود از داروهای دوپینگ استفاده کرده‌اند. ۲۱ درصد معتقد بودند که امتناع از دوپینگ مترادف با از دست دادن تمامی فرصت‌ها برای بدل شدن به قهرمان بزرگ ملی است.

یکی از مسائل در جهت بهبود وضعیت اجتماعی و فرهنگی ورزش، توسعه ویژگی احترام به محیط ورزشی است. ورزشکاران، مربیان، مدیران و تماشاگران همواره باید به تمامی ارکان ورزش نهایت احترام را بگذارند. در محیط‌های پاک ورزشی، ورزشکاران همواره ضمن احترام به هم‌تیمی‌های خود، به رقبا نیز نهایت احترام را می‌گذارند (جاج^۴ و همکاران، ۲۰۱۶). احترام به رقبا به‌عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی ورزش پاک مشخص است. تلاش در جهت ارتقای سطح احترام به رقبا در ورزش و به‌خصوص فعالیت‌های رقابتی و برخوردی سبب شده است تا همواره پژوهشگران ورزشی را به خود جلب کند (سیمون^۵؛ ۱۹۷۴). وانل^۶ (۲۰۰۸) اشاره کرد که احترام به رقبا به‌عنوان یکی از رفتارهای مهم در راستای کاهش حواشی و مشکلات ورزش مشخص است. غنی‌سازی محیط‌های ورزشی به‌واسطه رفتارهای حاوی احترام می‌تواند به بهبود و توسعه ورزش و همچنین همه‌گیری ورزش در تمامی گروه‌ها و افراد منجر شود. کونینگز و هتینگا^۷ (۲۰۱۸) اشاره کردند که گسترش احترام در ورزش می‌تواند به جذاب ساختن محیط‌های ورزشی و جذب افراد به آن منجر شود. انگلیش^۸ (۲۰۱۷) نیز نشان داد که شاخص‌های احترام از شاخص‌های مهم در حوزه اخلاق ورزشی است که همواره باید مورد توجه قرار گیرد.

یکی از ابعاد مهم ورزش پاک، عدالت‌محوری است. توزیع عادلانه منابع و ایجاد توازن قدرت در ورزش به‌عنوان یکی از مسائل مهم همواره مورد تأکید بوده است (نوگیرا^۹ و همکاران، ۲۰۱۶). توزیع عادلانه منابع در ورزش سبب می‌شود تا به‌واسطه توسعه ورزش در تمامی مناطق جغرافیایی، فقر ورزشی شکل نگیرد. لزوم فقرزدایی در ورزش کشور بیش از پیش لازم است. انجام هزینه در مسیر توسعه ورزش در مناطق محروم می‌تواند به صرفه‌جویی هزینه‌های گزاف در مسیر بهداشت، فرهنگ و اشتغال در این مناطق منجر شود. از این رو به‌خوبی قابل مشاهده است، عدم برنامه‌ریزی‌ها در مسیر فقرزدایی در ورزش سبب بروز خطرهای جدی در این حوزه شده و موجب شده است تا ایران با آسیب‌های جدی مواجه شود (رتجبری و همکاران، ۱۳۹۷). کاهش میزان فقرزدایی ورزشی و توسعه عدالت‌محوری در ورزش می‌تواند مسیر گسترش و ارتقای ورزش پاک را فراهم سازد (الای^{۱۰} و همکاران، ۲۰۰۷). از طرفی نبود عدالت‌محوری در ورزش در ابعاد مدیریتی و امکاناتی سبب شده است تا برخی گروه‌ها از جمله زنان نیز مشکلات فراوانی در ورزش داشته باشند. این مسئله در برخی مناطق جغرافیایی شدیدتر است. بی‌عدالتی جنسیتی از نگرانی‌های کلیدی در حوزه ورزش است که نقش مهمی در بروز مشکلات و آسیب‌ها در حوزه ورزش دارد. به‌صورتی که این بی‌عدالتی‌ها موجب بروز آسیب‌های جدی در برخی گروه‌ها از جمله زنان شده و آینده ورزش زنان را با مخاطرات جدی مواجه کرده است (واتسون^{۱۱} و همکاران، ۲۰۱۷).

1. Duncan

2. Kabiri

3. Lauro

4. Junge

5. Simon

6. Whannel

7. Konings

8. English

9. Nogueira

10. Ellaway

11. Watson

ورزش پاک با توجه به برخورداری از اخلاقیات و ارزش‌ها تمامی اصول ورزش را مدنظر قرار می‌دهد و ورزشکاران در آن تمامی شرایط و استانداردها را مدنظر قرار می‌دهند. این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان هدف عالی ورزش مشخص شود (ریچاردسون^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). ورزش پاک همچنین ضمن مدنظر قرار دادن ویژگی‌های جسمانی و روانی افراد سبب می‌شود تا شرایطی برای ورزشکاران و ارکان ورزش فراهم شود تا آنان در مسیر استاندارد و اصولی خود به ارتقای عملکرد ورزشی خود اقدام کنند (لازاروس و همکاران، ۲۰۱۹). توسعه ورزش پاک می‌تواند ضمن کاهش حواشی موجود در ورزش کشور سبب ارتقای سطح کیفی و کمی ورزش در ابعاد حرفه‌ای، قهرمانی، همگانی و تربیتی شود. این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان نیاز مهم و اساسی ورزش مشخص و معرفی شود. انجام پژوهش حاضر می‌تواند به ارائه مدل بومی جهت توسعه و گسترش ورزش پاک به‌صورت اختصاصی در ابعاد مختلف ورزش حرفه‌ای، قهرمانی، همگانی و تربیتی منجر شود. انجام پژوهش حاضر سبب می‌شود تا شرایط بهبود و گسترش ورزش پاک و راهکارهای مناسب برای ارتقای آن ایجاد شود.

از طرف دیگر مشکلات عمده مدیریتی، اخلاق و ساختاری در ورزش کشور شکل گرفته که این مسئله سبب شده است تا امروزه استانداردسازی محیط ورزش به‌عنوان یکی از ضروریات مهم مشخص شود. این مسئله سبب شده است تا مقوله ورزش پاک به‌عنوان یکی از نیازهای مهم ورزش در ایران مشخص شود. ورزش پاک با توجه به برخورداری از اخلاقیات و ارزش‌ها تمامی اصول ورزش را مدنظر قرار می‌دهد و ورزشکاران در آن تمامی شرایط و استانداردها را مدنظر قرار می‌دهند.

این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان هدف عالی ورزش مشخص شود. ورزش پاک همچنین ضمن مدنظر قرار دادن ویژگی‌های جسمانی و روانی افراد سبب می‌شود تا شرایطی برای ورزشکاران و ارکان ورزش فراهم شود تا آنان در مسیر استاندارد و اصولی خود به ارتقای عملکرد ورزشی خود اقدام کنند. توسعه ورزش پاک می‌تواند ضمن کاهش حواشی موجود در ورزش کشور سبب ارتقای سطح کیفی و کمی ورزش در ابعاد حرفه‌ای، قهرمانی، همگانی و تربیتی شود. این مسئله سبب شده است تا ورزش پاک به‌عنوان نیاز مهم و اساسی ورزش مشخص و معرفی شود.

انجام تحقیق حاضر می‌تواند به ارائه مدل بومی جهت توسعه و گسترش ورزش پاک به‌صورت اختصاصی در ابعاد مختلف ورزش حرفه‌ای، قهرمانی، همگانی و تربیتی منجر شود. انجام تحقیق حاضر سبب می‌شود تا شرایط بهبود و گسترش ورزش پاک و راهکارهای مناسب ارتقای آن ایجاد شود. بدون شک ورزش پاک به‌منظور توسعه نیازمند برنامه‌ریزی‌های جامع و گسترده‌ای است که به‌واسطه این برنامه‌ریزی‌ها، شرایط به‌منظور توسعه آن در ورزش مشخص شود.

تحقیق حاضر به‌واسطه بررسی ابعاد مختلف ورزش پاک سبب می‌شود تا شرایط برای توسعه و گسترش ورزش پاک در ابعاد ورزش کشور شامل ورزش حرفه‌ای، قهرمانی، همگانی و تربیتی فراهم شود. با این توجه تحقیق حاضر با هدف ارائه مدل توسعه ورزش پاک در ایران طراحی و اجرا شد. از این‌رو سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که مدل توسعه ورزش پاک در ایران به چه صورت است؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ نحوه گردآوری داده‌ها از نوع پژوهش‌های میدانی است. با عنایت به هدف اصلی، روش انجام پژوهش روش کیفی (نظریه داده‌بنیاد) است. به‌منظور پیاده‌سازی نظریه داده‌بنیاد از رهیافت ظاهرشونده^۲ با توجه به الگوی گلیسر^۳ (۱۹۹۳) استفاده شد. جامعه آماری پژوهش شامل خبرگان حوزه مدیریت ورزشی بود. با بهره‌گیری از روش نمونه‌گیری هدفمند و تکنیک اشباع نظری، آگاهی‌دهندگان کلیدی (شامل ۱۷ نفر از خبرگان حوزه مدیریت ورزشی) برای شناسایی چارچوب مدل توسعه ورزش پاک در ایران انتخاب شده‌اند و با آنها مصاحبه نیمه‌ساختارمند به‌عمل آمد و مؤلفه‌ها و عوامل توسعه ورزش پاک در ایران شناسایی شد. جدول ۱

1. Richardson

2. Emergent

3. Glaser

ویژگی نمونه‌های بخش کیفی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. ویژگی نمونه‌های بخش کیفی

نمونه‌ها	جنسیت	تحصیلات	رشته تحصیلی	میزان سوابق
نمونه ۱	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	۲۰ سال
نمونه ۲	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	۱۵ سال
نمونه ۳	مرد	کارشناسی ارشد	مدیریت دولتی	۱۸ سال
نمونه ۴	مرد	دکتری	مدیریت دولتی	۳۵ سال
نمونه ۵	مرد	کارشناسی ارشد	مدیریت ورزشی	۱۰ سال
نمونه ۶	زن	دکتری	محیط زیست	۱۹ سال
نمونه ۷	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	۲۰ سال
نمونه ۸	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	۲۲ سال
نمونه ۹	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	۲۸ سال
نمونه ۱۰	مرد	کارشناسی ارشد	مدیریت دولتی	۳۰ سال
نمونه ۱۱	مرد	دکتری	مدیریت منابع انسانی	۱۰ سال
نمونه ۱۲	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	۹ سال
نمونه ۱۳	زن	دکتری	مدیریت ورزشی	۱۴ سال
نمونه ۱۴	مرد	دکتری	مدیریت منابع انسانی	۱۷ سال
نمونه ۱۵	زن	دکتری	مدیریت منابع انسانی	۱۵ سال
نمونه ۱۶	مرد	دکتری	مدیریت ورزشی	۱۶ سال
نمونه ۱۷	مرد	کارشناسی ارشد	مدیریت منابع انسانی	۱۸ سال

سپس الگوسازی ساختاری تفسیری نیز به‌عنوان یکی از روش‌های اجتماعی استفاده شد. این روش از شیوه‌های مناسب برای تحلیل تأثیر یک عنصر بر دیگر عناصر است و ترتیب و جهت روابط پیچیده میان عناصر یک نظام را بررسی می‌کند. به بیان دیگر، ابزاری است که به‌وسیله آن، گروه می‌تواند بر پیچیدگی بین عناصر غلبه کند. در پایان با استفاده از تحلیل محتوای کیفی، به تلخیص، دسته‌بندی و نتیجه‌گیری از یافته‌ها پرداخته شد تا فهرست نهایی مؤلفه‌ها، معیارها و شاخص‌های توسعه ورزش پاک در ایران استخراج شود. این مؤلفه‌ها در قالب فرایند کدگذاری شناسایی و نهایی شد که توضیحات آن در یافته‌های تحقیق ارائه شده است.

یافته‌های پژوهش

به‌منظور شناسایی ابعاد مدل توسعه ورزش پاک از روش کیفی و کدگذاری در این بخش استفاده شد. جدول ۲ نتایج مربوط به یافته‌های کیفی تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۲. نتایج بخش کیفی

ابعاد	گویه‌ها	فراوانی (درصد)
عوامل فرهنگی	ایجاد نمادهای اخلاقی در ورزش ایران	۱۳
	ایجاد و ترویج محتوای ارزشی و اخلاقی در ورزش	۱۱
	شناسایی و بیان ابعاد و فعالیت‌های مربوط به ورزش پاک	۱۲
عوامل ساختاری	ایجاد همایش‌های فرهنگی با محوریت ورزش پاک	۱۰
	ایجاد کارگروه‌های تخصصی به‌منظور رصد ورزش پاک	۹
	تدوین و اجرای قوانین حمایتی و نظارتی در ورزش	۹

۱۲	بهبود عدالت جنسیتی در ورزش	
۱۵	کنترل جریان‌های مالی در ورزش	
۱۵	برگزاری دوره‌های آموزشی در ساختار ورزش ایران	
۱۴	فقرزدایی ورزشی در تمامی مناطق جغرافیایی	
۱۰	توجه به ورزش پاک در تمامی سطوح و ابعاد ورزش	عوامل
۱۷	شناسایی ارکان تبانی در ورزش ایران	مدیریتی
۱۶	افزایش تست‌های دوپینگ در تمامی سطوح ورزشی	
۱۲	پوشش رسانه‌های فعالیت‌های پاک در ورزش	
۸	شناسایی عوامل ورزشی مخرب اصول ورزش پاک	
۹	ارزیابی شرایط روان‌شناختی ارکان ورزش جهت شناسایی افراد مستعد رفتارهای غیرپاک	عوامل
۹	شناسایی ساختارها و سازمان‌های ترویج‌دهنده و فعال در رفتارهای پاک و غیرپاک در ورزش	فردی و سازمانی
۱۰	ایجاد تیم‌های نامحسوس در ورزش جهت رصد فعالیت‌های ورزشی	
۸	توجه به ارزش‌های اخلاقی در ورزش	
۹	شکل‌گیری روح پهلوانی در ورزش	
۱۰	احترام به رقبا	پیامدهای اخلاقی
۸	کاهش میزان دوپینگ	
۹	کاهش فساد مالی	
۸	کاهش میزان تبانی در سطوح مختلف ورزش	
۱۰	بهبود توانایی ارکان ورزش در تشخیص ورزش پاک از غیرپاک	
۱۱	ارتقا امکانات در جهت ارزیابی‌های فعالیت‌های پاک و غیرپاک در ورزش	مهارت‌ها
۸	آموزش فعالیت‌های اجرایی در حوزه ورزش پاک به مدیران ورزشی	
۹	بهبود همبستگی در ورزش	پیامدهای اجتماعی
۹	ارتقای ورزش در تمامی مناطق جغرافیایی	
۹	توسعه ورزش در تمامی گروه‌ها و طبقات اجتماعی	
۸	پاداش به فعالیت‌های ترویجی در خصوص ورزش پاک	
۱۰	معرفی ورزشکاران فعال در حوزه ورزش پاک	انگیزش
۱۲	ایجاد حمایت‌های معنوی از رفتارهای پاک در ورزش	

مدلسازی ساختاری تفسیری، فرایند یادگیری تکاملی است که از طریق تفسیر نظرهای گروهی از خبرگان به چگونگی ارتباط بین مفاهیم یک مسئله می‌پردازد و ساختاری جامع از مجموعه پیچیده‌ای از مفاهیم ایجاد می‌کند و افزون‌بر مشخص کردن تقدم و تأخر تأثیرگذاری عناصر بر یکدیگر، جهت و شدت رابطه عناصر یک مجموعه پیچیده را در ساختار سلسله‌مراتبی تعیین می‌کند.

ساختاری تعاملی خود ماتریس تشکیل

ماتریس برای تجزیه و تحلیل ارتباط بین عناصر تشکیل و برای نشان دادن ارتباطات بین آنها از چهار نماد زیر استفاده می‌شود:

V: عامل سطر (i) می‌تواند زمینه‌ساز رسیدن به عامل ستون (j) باشد. (ارتباط یکطرفه بین i و j).

A: عامل سطر (j) می‌تواند زمینه‌ساز رسیدن به عامل ستون (i) باشد. (ارتباط یکطرفه بین j و i).

X: بین عامل سطر (i) و عامل (j) ارتباط دوجانبه وجود دارد. به عبارتی هر دو می‌توانند زمینه‌ساز رسیدن به همدیگر شوند (ارتباط دوطرفه از i و j برعکس).

O: هیچ ارتباطی بین دو عنصر (ij) وجود ندارد.

جدول ۳. ماتریس خودتعاملی ساختاری (SSIM)

عوامل	عوامل فرهنگی	عوامل ساختاری	عوامل مدیریتی	عوامل فردی و سازمانی	پیامد اخلاقی	مهارت‌ها	پیامدهای اجتماعی	انگیزش
عوامل فرهنگی	X	O	V	V	O	A	V	A
عوامل ساختاری		X	X	V	V	X	V	A
عوامل مدیریتی			X	V	V	A	V	O
عوامل فردی و سازمانی				X	O	A	V	A
پیامد اخلاقی					X	A	V	A
مهارت‌ها						X	V	X
پیامدهای اجتماعی							X	A
انگیزش								X

تشکیل ماتریس دستیابی اولیه

در این مرحله با تبدیل نمادهای ماتریس SSIM به اعداد صفر و یک بر حسب قواعد زیر می‌توان به ماتریس به RM دست پیدا کرد. این قواعد به صورت زیر است:

الف) اگر خانه (i و j) در ماتریس SSIM نماد V گرفته است، خانه مربوط در ماتریس دستیابی عدد یک می‌گیرد و خانه قرینه آن یعنی خانه (j و i) عدد صفر می‌گیرد.

ب) اگر خانه (i و j) در ماتریس SSIM نماد A گرفته است، خانه مربوط در ماتریس دستیابی عدد صفر می‌گیرد و خانه قرینه آن یعنی خانه (j و i) عدد یک می‌گیرد.

ج) اگر خانه (i و j) در ماتریس SSIM نماد X گرفته است، خانه مربوط در ماتریس دستیابی عدد یک می‌گیرد و خانه قرینه آن یعنی خانه (j و i) عدد یک می‌گیرد.

د) اگر خانه (i و j) در ماتریس SSIM نماد O گرفته است، خانه مربوط در ماتریس دستیابی عدد صفر می‌گیرد و خانه قرینه آن یعنی خانه (j و i) عدد صفر می‌گیرد.

جدول ۴. ماتریس دستیابی اولیه (RM)

عوامل	عوامل فرهنگی	عوامل ساختاری	عوامل مدیریتی	عوامل فردی و سازمانی	پیامد اخلاقی	مهارت‌ها	پیامدهای اجتماعی	انگیزش
عوامل فرهنگی	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۱	۰
عوامل ساختاری	۰	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۰
عوامل مدیریتی	۰	۱	۱	۱	۱	۰	۱	۰
عوامل فردی و سازمانی	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۱	۰
پیامد اخلاقی	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۱	۰
مهارت‌ها	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱
پیامدهای اجتماعی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰
انگیزش	۱	۱	۰	۱	۱	۱	۱	۱

تشکیل ماتریس دستیابی نهایی

تعدادی از محققان بر این عقیده‌اند که پس از جمع‌آوری نظرهای خبرگان و به دست آوردن ماتریس‌های SSIM و دستیابی، در صورتی که ناسازگاری درون ماتریس دستیابی مشاهده شد، باید دوباره پرسشنامه توسط خبرگان پر شود، آنگاه دوباره سازگاری ماتریس دستیابی چک

شود و این کار آنقدر باید ادامه پیدا کند تا سازگاری برقرار شود. از آنجا که در این تحقیق برای پر کردن پرسشنامه‌ها از چند خبره استفاده شده، برای تشکیل ماتریس دستیابی نهایی از روش مد براساس بیشترین فراوانی در هر درایه استفاده شده است.

جدول ۵. ماتریس دستیابی نهایی

نفوذ	انگیزش	پیامدهای اجتماعی	مهارت‌ها	پیامد اخلاقی	عوامل فردی و سازمانی	عوامل مدیریتی	عوامل ساختاری	عوامل فرهنگی	عوامل
۶	۰	۸	۰	۱*	۱	۱	۱*	۱	عوامل فرهنگی
۸	۱*	۱	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	عوامل ساختاری
۶	۰	۱	۱*	۱	۱	۱	۱	۰	عوامل مدیریتی
۲	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	عوامل فردی و سازمانی
۲	۰	۱	۰	۱	۱	۰	۰	۰	پیامد اخلاقی
۸	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	۱	مهارت‌ها
۱	۰	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	پیامدهای اجتماعی
۸	۱	۱	۱	۱	۱	۱*	۱	۱	انگیزش
۳	۳	۸	۴	۶	۶	۵	۵	۴	وابستگی

تعیین سطح و اولویت متغیرها

پس از تعیین ماتریس دستیابی و پیش‌نیاز برای هر عامل، عناصر مشترک در مجموعه دستیابی و پیش‌نیاز برای هر عامل شناسایی می‌شوند. پس از تعیین این مجموعه‌ها نوبت به تعیین سطح عوامل (عناصر) می‌رسد. منظور از سطح عناصر این است که عامل‌ها بر سایر عوامل تأثیرگذارند یا از سایر عوامل تأثیر می‌پذیرند. عواملی که در بالاترین سطح (سطح ۱) قرار می‌گیرند، تحت تأثیر سایر عوامل هستند و عامل دیگری را تحت تأثیر قرار نمی‌دهند. در اولین جدول عاملی داری بالاترین سطح است که مجموعه دستیابی و عناصر مشترک آن کاملاً یکسان باشند. پس از تعیین این عامل یا عوامل، آنها از جدول حذف می‌شوند و با سایر عوامل باقیمانده‌ی جدول بعدی تشکیل می‌شود. این عوامل سطح یک را تحت تأثیر قرار می‌دهند و خود تحت تأثیر عوامل سطح سه هستند. این کار تا تعیین سطح تمام عوامل ادامه می‌یابد.

جدول ۶. تعیین سطوح متغیرها (تکرار اول)

عوامل	مجموعه دستیابی	مجموعه پیش‌نیاز	مجموعه مشترک	سطح
۱. عوامل فرهنگی	۱-۲-۳-۴-۵-۷	۱-۲-۶-۸	۱-۲	
۲. عوامل ساختاری	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۱-۲-۳-۶-۸	۱-۲-۳-۶-۸	
۳. عوامل مدیریتی	۲-۳-۴-۵-۶-۷	۱-۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶	
۴. عوامل فردی و سازمانی	۴-۷	۱-۲-۳-۴-۶-۸	۴	
۵. پیامد اخلاقی	۵-۷	۱-۲-۳-۵-۶-۸	۵	
۶. مهارت‌ها	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶-۸	
۷. پیامدهای اجتماعی	۷	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۷	۱
۸. انگیزش	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸	۲-۶-۸	۲-۶-۸	

جدول ۷. تعیین سطوح متغیرها (تکرار دوم)

عوامل	مجموعه دستیابی	مجموعه پیش نیاز	مجموعه مشترک	سطح
۱. عوامل فرهنگی	۱-۲-۳-۴-۵	۱-۲-۶-۸	۱-۲	
۲. عوامل ساختاری	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۸	۱-۲-۳-۶-۸	۱-۲-۳-۶-۸	
۳. عوامل مدیریتی	۲-۳-۴-۵-۶	۱-۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶	
۴. عوامل فردی و سازمانی	۴	۱-۲-۳-۴-۶-۸	۴	۲
۵. پیامد اخلاقی	۵	۱-۲-۳-۵-۶-۸	۵	۲
۶. مهارت‌ها	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۸	۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶-۸	
۸. انگیزش	۱-۲-۳-۴-۵-۶-۸	۲-۶-۸	۲-۶-۸	

جدول ۸. تعیین سطوح متغیرها (تکرار سوم)

عوامل	مجموعه دستیابی	مجموعه پیش نیاز	مجموعه مشترک	سطح
۱. عوامل فرهنگی	۱-۲-۳	۱-۲-۶-۸	۱-۲	
۲. عوامل ساختاری	۱-۲-۳-۶-۸	۱-۲-۳-۶-۸	۱-۲-۳-۶-۸	۳
۳. عوامل مدیریتی	۲-۳-۶	۱-۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶	۳
۶. مهارت‌ها	۱-۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶-۸	۲-۳-۶-۸	
۸. انگیزش	۱-۲-۳-۶-۸	۲-۶-۸	۲-۶-۸	

جدول ۹. تعیین سطوح متغیرها (تکرار چهارم)

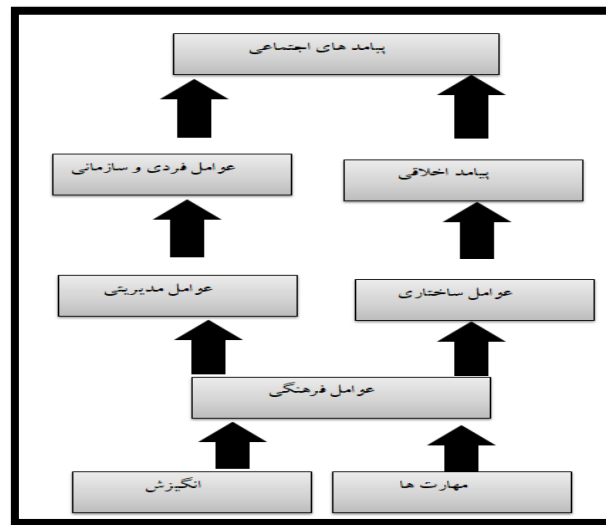
عوامل	مجموعه دستیابی	مجموعه پیش نیاز	مجموعه مشترک	سطح
۱. عوامل فرهنگی	۱	۱-۶-۸	-۱	۴
۶. مهارت‌ها	۱-۶-۸	۶-۸	۶-۸	
۸. انگیزش	۱-۶-۸	۶-۸	۶-۸	

جدول ۱۰. تعیین سطوح متغیرها (تکرار پنجم)

عوامل	مجموعه دستیابی	مجموعه پیش نیاز	مجموعه مشترک	سطح
۶. مهارت‌ها	۶-۸	۶-۸	۶-۸	۵
۸. انگیزش	۶-۸	۶-۸	۶-۸	۵

ترسیم مدل ساختاری تفسیری

در این مرحله براساس سطوح تعیین شده و ماتریس دستیابی نهایی، مدل ترسیم می‌شود.

شکل ۱. مدل توسعه ورزش پاک در ایران

تجزیه و تحلیل قدرت نفوذ - وابستگی

جمع سطری مقادیر در ماتریس دستیابی نهایی برای هر عنصر بیانگر میزان نفوذ و جمع ستونی بیانگر میزان وابستگی خواهد بود. عواملی که در سطوح پایین‌تر مدل قرار دارند، به دلیل دارا بودن قدرت پیش برندگی بیشتر به عنوان عوامل هادی و عواملی که در سطوح بالاتر قرار دارند، به دلیل وابستگی به عوامل هادی، پیرو محسوب می‌شوند (شکل ۲). براساس قدرت نفوذ و وابستگی، چهار گروه از عناصر قابل شناسایی خواهند بود که عبارت‌اند از:

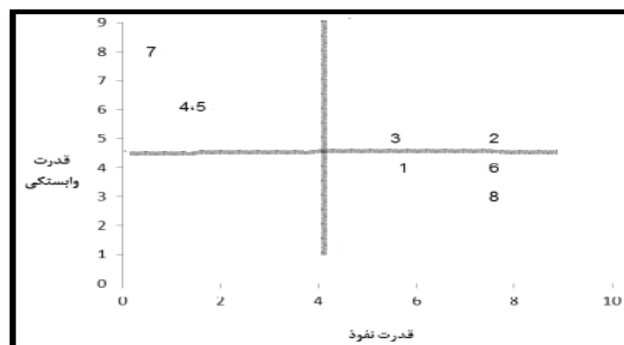
۱. خودمختار: عواملی که دارای قدرت نفوذ و وابستگی ضعیف‌اند؛

۲. وابسته: عواملی که دارای قدرت نفوذ کم ولی وابستگی شدیدند؛

۳. متصل (پیوندی): عواملی که دارای قدرت نفوذ و وابستگی زیادند؛

۴. مستقل: عواملی که دارای قدرت نفوذ قوی ولی وابستگی ضعیف‌اند.

با توجه به شکل ۲ عوامل استفاده از عوامل فرهنگی، مهارت‌ها و انگیزش دارای قدرت نفوذ بالا، عوامل فردی و سازمانی، پیامد اخلاقی و پیامدهای اجتماعی دارای قدرت وابستگی بالا و عوامل مدیریتی و عوامل ساختاری دارای قدرت نفوذ و وابستگی بالایی هستند.

شکل ۲. قدرت و نفوذ

بحث و نتیجه گیری

ورزش پاک به عنوان یک نگرانی و دغدغه باید در تمامی حوزه‌های ورزش وجود داشته باشد تا بدین صورت بتوان تمامی حوزه‌های ورزش را پاک کرد. اهمیت توسعه ورزش پاک سبب شده است تا ریچاردسون و فلتچر (۲۰۲۰) اشاره کنند بهبود ورزش پاک می‌تواند مسیر رشد و ترقی ورزش را هموار سازد و محیط ورزش را به محیطی مناسب و ایده‌آل در عرصه‌های اجتماعی و فرهنگی تبدیل کند. توسعه ورزش سبب شده است تا آثار مطلوب اقتصادی بر محیط خود بر جای بگذارد. اگرچه بهبود وضعیت اقتصادی ورزش سبب شده است تا فواید بی‌شماری را به ارمغان آورد، اما همین رشد و توسعه سبب شده است تا معضلات اجتماعی، اخلاقی و ورزشی را ایجاد کند که در اولین اقدام توانسته است اعتبار ورزش را تحت تأثیر قرار دهد. گستردگی ورزش و نفوذ برخی نگرش‌ها و رفتارهای منفی در ورزش سبب شده است تا توسعه ورزش پاک به عنوان یک نگرانی و دغدغه همواره مورد توجه محققان بوده است. از این رو تحقیق حاضر با استفاده از روش مدلسازی ساختاری تفسیری سعی در ارائه مدلی در جهت توسعه ورزش پاک داشت. بررسی آزمون نتایج پژوهش نشان می‌دهد که به منظور توسعه ورزش پاک باید به مهارت‌ها، انگیزش، مسائل فرهنگی، ساختاری، مدیریتی، اخلاقی، فردی-سازمانی و اجتماعی توجه شود.

در تحقیقات مختلفی به این مسئله اشاره شده است. سارکار^۱ و همکاران (۲۰۱۵) نشان دادند که به منظور بهبود ورزش پاک باید تمامی ابعاد و حوزه‌های درگیر با ورزش ارزیابی شود. مورفوشی (۲۰۲۰) نیز اشاره کردند که به منظور توسعه ورزش پاک باید به جنبه‌های مختلفی توجه کرد و تفکرات تک‌بعدی و تمرکز بر یک سری جنبه‌ها را کنار گذاشت. به نظر می‌رسد بی‌توجهی به ورزش پاک در ساختار کشور و نبود فعالیت‌های جدی در این خصوص سبب شده است تا در مسیر توسعه ورزش پاک نیازمند توجه به عوامل مختلفی از جمله عوامل مدیریتی، پیامد اخلاقی، و عوامل فرهنگی، انگیزش و مهارت‌ها و همچنین پیامدهای اجتماعی است. این مسئله نشان می‌دهد که به منظور توسعه ورزش پاک نیازمند تحول ساختاری در تمامی ارکان کشور ایران هستیم. توجه به تمامی حوزه‌های مربوط به ورزش از نیازهای مهم در این خصوص است (هارست^۲ و همکاران، ۲۰۲۰). با توجه به کاستی‌ها و مشکلاتی که در خصوص ورزش پاک در سطح بین‌المللی از جمله ایران وجود دارد، سازمان‌های متولی باید در جهت بهبود وضعیت ورزش پاک به تمامی ابعاد شامل مهارت‌ها، انگیزش، مسائل فرهنگی، ساختاری، مدیریتی، اخلاقی، فردی-سازمانی و اجتماعی توجه جدی شود.

نتایج نشان داد که مهارت‌ها به عنوان عاملی زیربنایی در خصوص توسعه ورزش پاک نقش پررنگی در شکل‌گیری سایر عوامل دارد. نتایج همچنین نشان داد که انگیزش به عنوان عاملی زیربنایی در خصوص توسعه ورزش پاک نقش پررنگی در شکل‌گیری سایر عوامل دارد. ریچاردسون و فلتچر (۲۰۲۰) اشاره کردند که بهبود وضعیت انگیزشی در جهت کاهش رفتارهای منفی نقش مهمی در بهبود وضعیت ورزش پاک دارد. به نظر می‌رسد مهارت‌ها و انگیزش به واسطه ایجاد شرایط روانی در ورزش سبب می‌شود تا تلاش‌هایی در مسیر ارتقای ورزش پاک انجام گیرد. به منظور بهبود ورزش پاک نیاز است تا شرایط انگیزشی در جهت ایجاد جو حمایتی انجام گیرد (سارکار^۳ و همکاران، ۲۰۱۵). مهارت‌ها و انگیزش‌ها به واسطه ارتقای توانایی‌های فنی و روانی در میان ارکان ورزش می‌تواند مسیر رشد و ترقی ورزش پاک را فراهم سازد.

عوامل مهم دیگر توسعه ورزش پاک عوامل فرهنگی است که با یافته‌های دونکانو همکاران (۲۰۱۸) و کبیری و همکاران (۲۰۱۸) همخوان است. سارکار و همکاران (۲۰۱۵) در تحقیقی اشاره کردند که مسائل فرهنگی نقش مهمی در مسیر بهبود ورزش پاک دارد. کبیری و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود که با هدف بررسی علل مصرف مواد نیروزا در میان ورزشکاران انجام گرفت، پس از بررسی‌های خود مشخص کردند که مصرف مواد نیروزا در میان ورزشکاران به سبب ضعف‌های فرهنگی و اجتماعی است. از طرفی عوامل ساختاری و عوامل مدیریتی نقش کلیدی در ایجاد برخی پیامدهای اخلاقی به واسطه توسعه ورزش پاک دارد. بدون شک عوامل ساختاری از جمله ایجاد کارگروه‌های تخصصی به منظور رصد ورزش پاک، تدوین و اجرای قوانین حمایتی و نظارتی در ورزش، بهبود عدالت جنسیتی در ورزش و

1. Sarker

2. Hurst

3. Sarkar

کنترل جریان‌های مالی در ورزش می‌تواند بستر مناسبی در جهت شکل‌گیری ورزش پاک را فراهم سازد. از طرفی عوامل مدیریتی از جمله برگزاری دوره‌های آموزشی در ساختار ورزش ایران، فقرزادگی ورزشی در تمامی مناطق جغرافیایی، توجه به ورزش پاک در تمامی سطوح و ابعاد ورزش، شناسایی ارکان تبانی در ورزش ایران، افزایش تست‌های دوپینگ در تمامی سطوح ورزشی و پوشش رسانه‌ای فعالیت‌های پاک در ورزش می‌تواند فعالیت‌های جدی در جهت توسعه ورزش پاک ایجاد کند. ریچاردسون و فلتچر (۲۰۲۰) نشان دادند که توجه به مسائل مدیریتی نقش کلیدی در روند توسعه ورزش پاک داشته باشد و استانداردهای مناسبی در این خصوص ایجاد کند و گسترش دهد. به نظر می‌رسد عوامل ساختاری و مدیریتی می‌تواند اهداف و رویه‌های شکل گرفته شده در خصوص توسعه ورزش پاک در ایران را به صورت مناسبی به مرحله عمل برساند. به عبارتی عوامل مدیریتی و عوامل ساختاری نقش مهمی در بهبود فعالیت‌های اجرایی در این حوزه دارد.

عوامل فردی و سازمانی نیز به عنوان دیگر متغیر شناسایی شده در مدل است که می‌تواند روند شکل‌گیری پیامدهای اجتماعی را تسریع دهد. به عبارتی عوامل فردی و سازمانی از جمله شناسایی عوامل ورزشی مخرب اصول ورزش پاک، ارزیابی شرایط روان‌شناختی ارکان ورزش به منظور شناسایی افراد مستعد رفتارهای غیرپاک، شناسایی ساختارها و سازمان‌های ترویج‌دهنده و فعال در رفتارهای پاک و غیرپاک در ورزش و ایجاد تیم‌های نامحسوس در ورزش جهت رصد فعالیت‌های ورزشی می‌تواند اهداف متصور از ورزش پاک را اجرایی کند. به نظر می‌رسد عوامل فردی سازمانی می‌تواند ضمن نهادینه کردن ورزش پاک، سبب شود تا توجه به ورزش پاک به عنوان یک فرهنگ و فعالیت جدی مورد توجه قرار گیرد. از طرفی عوامل فردی و سازمانی می‌تواند شناخت کافی در خصوص ورزش کشور ایجاد کند که این مسئله روند توسعه فعالیت‌های عملی در این خصوص را تسریع می‌دهد.

در این قسمت با توجه به نتایج پژوهش پیشنهادهای کاربردی برای توسعه ورزش پاک بدین شرح ارائه می‌شود. پیشنهاد می‌شود نظارت کافی توسط فدراسیون‌های ورزشی برای اجرای منسجم‌تر برنامه‌های ورزش پاک در تمامی سطوح ورزش کشور انجام گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود کمیته ملی المپیک و وزارت ورزش افزون‌بر افزایش میزان بودجه و اعتبارات جاری و تجهیزاتی در ورزش نسبت تخصیص و واگذاری ردیف بودجه و اعتبارات به صورت مستقل به فدراسیون پزشکی ورزشی تا مطابق استانداردهای موجود به توسعه و گسترش ورزش پاک در کشور پرداخته شود. پیشنهاد می‌شود اهتمام لازم برای ایجاد بانک اطلاعاتی در فدراسیون‌های ورزشی به منظور ساماندهی و به‌کارگیری متخصصان حوزه‌های مختلف ورزشی اعم از کارشناسان، مربیان، داوران و ورزشکاران در ترویج ورزش پاک صورت گیرد. پیشنهاد می‌شود فدراسیون ورزشی با ایجاد آکادمی ورزش پاک به منظور تربیت و ارتقا و ارزیابی دانش مدیران، کارشناسان، مربیان، داوران و ورزشکاران اقدام کند.

تقدیر و تشکر

از همه کسانی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، کمال تشکر و قدردانی را داریم.

References

- Bissoli, G. (2019). An auction model for bankruptcy games: *cheating prevention and collusion analysis*.
- Duncan, L. R., Hallward, L., & Alexander, D. (2018). Portraits of adolescent athletes facing personal and situational risk factors for doping initiation. *Psychology of Sport and Exercise*, 39, 163-170.
- Ellaway, A., Kirk, A., Macintyre, S., & Mutrie, N. (2007). Nowhere to play? The relationship between the location of outdoor play areas and deprivation in Glasgow. *Health & Place*, 13(2), 557-561.
- English, C. (2017). Toward sport reform: hegemonic masculinity and reconceptualizing competition. *Journal of the Philosophy of Sport*, 44(2), 183-198.
- HajiZadeh, Y. (2013). Ethics of sport and the problem of doping with emphasis on Islamic teachings, *Ethics Research Journal*, 6 (20), 25-48. (In Persian)

- Hurst, P., Ring, C., & Kavussanu, M. (2020). An evaluation of UK athletics' clean sport programme in preventing doping in junior elite athletes. *Performance Enhancement & Health*, 7(3-4), 100155.
- Junge, A., Dvorak, J., Rosch, D., Graf-Baumann, T., Chomiak, J., & Peterson, L. (2000). Psychological and sport-specific characteristics of football players. *The American Journal of Sports Medicine*, 28(5_suppl), 22-28.
- Kabiri, S., Cochran, J. K., Stewart, B. J., Sharepour, M., Rahmati, M. M., & Shadmanfaat, S. M. (2018). Doping among Professional Athletes in Iran: A Test of Akers's Social Learning Theory. *International journal of offender therapy and comparative criminology*. 62(5), 1384-1410. (In Persian)
- Konings, M. J., & Hettinga, F. J. (2018). Pacing decision making in sport and the effects of interpersonal competition: A critical review. *Sports Medicine*, 48(8), 1829-1843.
- Laure P, Lecerf T, Friser A, Binsinger C. (2004). Drugs, Recreational drug use and attitudes towards doping of high school athletes. *Int J Sports Med*.25 (2): PP: 133-8.
- Lazuras, L., Ypsilanti, A., Barkoukis, V., Stylianidis, P., Politopoulos, N., & Tsiatsos, T. (2019). Developing Communities of Practice to Maximize the Usability and Impact of Clean Sport Education in Europe: IMPACT Project. In *Interactive Mobile Communication, Technologies and Learning* (pp. 1058-1064). Springer, Cham.
- Maennig, W. (2014). Inefficiency of the anti-doping system: Cost reduction proposals. *Substance use & misuse*, 49(9), 1201-1205.
- Mortimer, H., Whitehead, J., Kavussanu, M., Gürpınar, B., & Ring, C. (2020). Values and clean sport. *Journal of Sports Sciences*, 1-9.
- Murofushi, Y. (2020). Sports and Anti-doping: Toward a Clean Sports Environment. *Juntendo Medical Journal*, 66(Suppl. 1), 58-69.
- Nogueira, H., Gama, A., Machado-Rodrigues, A., Mourão, I., Rosado Marques, V., & Padez, C. (2016). Deprivation, sport facilities, physical activity: the obesogenic environment of Portuguese children Helena Nogueira. *European Journal of Public Health*, 26, 25-39.
- Nosratpor, A. Mazandarani, M. (2016). Valuation of the use of authorized and unauthorized supplements among athletes in bodybuilding and wrestling in Gorgan, Second National Conference on Sport Science and Physical Education of Iran, Tehran, *Association for Development and Promotion of Science and Technology*. (In Persian)
- Nwosu, O. C., & Ugwuera, E. (2016). Nigerian football federation, corruption and development of football in Nigeria. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 3(1), 376-382.
- Ranjbari, Sh., Agha Zadeh, A., & Chamangoli, A.A. (2018). Study of the Barriers Sports Poverty Reduction in Iran. *Sport Management Studies*. 10(50): 63-86. (In Persian)
- Rezaei Nia, D. (2012). Physical and cultural health through public sports and appropriate modeling, *the second national conference on sports talent*, Tehran, 11-1. (In Persian)
- Richardson, K., & Fletcher, T. (2020). Community sport development events, social capital and social mobility: a case study of Premier League Kicks and young black and minoritized ethnic males in England. *Soccer & Society*, 21(1), 79-95.
- Sarkar, M., Hill, D. M., & Parker, A. (2015). Reprint of: Working with religious and spiritual athletes: Ethical considerations for sport psychologists. *Psychology of Sport and Exercise*, 17, 48-55.
- Simon, R. L. (1984). Good competition and drug-enhanced performance. *Journal of the Philosophy of Sport*, 11(1), 6-13.
- Spann, M., & Skiera, B. (2009). Sports forecasting: a comparison of the forecast accuracy of prediction markets, betting odds and tipsters. *Journal of Forecasting*, 28(1), 55-72.
- Wassong, S. (2008). 'Clean sport:' a twofold challenge in the contemporary history of the modern Olympic games. In *Proceedings: International Symposium for Olympic Research* (pp. 84-94). *International Centre for Olympic Studies*.
- Watson, B., & Scraton, S. (2017). Gender justice and leisure and sport feminisms. In *Sport, leisure and social justice* (pp. 43-57). Routledge.
- Whannel, G. (2008). Winning and losing respect: Narratives of identity in sport films. *Sport in Society*, 11(2-3), 195-208.